

Az Esztergom és Vidéke – harminc év múltán

(Adalékok az EVID történetéhez – 1. rész)

A Lap, a „Vidéke” harminc éve, 1986 januárjában indult újra.

Az idő tájt, mint szerte az országban, a pártállam fokozatos leépülésének voltunk tanúi. A beszélgetések során rendre felvetődött, hogy Esztergomban is szükség lenne a civil társadalmat megszólító helyi médiára. Kézenfekvő volt, hogy az 1879 és 1944 között működött Esztergom és Vidékét kellene újra életre hívni. (Akkor Esztergomban még nem létezett internet.)

Ekkor látogatott a városba a szentendrei kulturális élet egyik képviselője, aki büszkén mutatta a már létező szentendrei „újság” egy példányát, ami a helyi műsorfüzet bővített változata volt, A4-es méretben. Amely már – horribile dictu – cikkeket is közölt.

Fontos tudni, hogy ekkor még hivatalosan nem indulhattak helyi lapok. (Ezeket az egyre szaporodó „műsorfüzetek” megjelenését követően 1988 januárjától engedélyezte az MSZMP KB részéről Lakatos elvtárs, aki akkor ott a sajtóügyek legfőbb felelőse volt.) Így az első két évben féllégálisan jelentünk meg, és soha nem tudtuk teljes biztonsággal, lesz-e következő szám.

Jómagam 1985 őszen a Városi Tanács művelődési osztályának fiatal munkatársa voltam, és szeptemberben kaptam kézhez szociológusi diplomám. (AZ ELTE bölcsészkarán akkor már nyíltan beszéltek a társadalom mielőbbi demokratizálásáról. Különösen Nagy Endre Bibó-szemináriumain.)

Úgy éreztem, hogy a helyi média megteremtésének szép feladata rám vár, hiszen akkor már másfél éve éltem a városban, és kellő kapcsolati tőkével is rendelkeztem.

Elképzeléseimet messzemenően támogatta Simon Tibor, aki korábban a művelődési osztályon a főnököm volt, s rövidesen tanácselnök-helyettes lett. Kérdésemre, mit szól ehhez a helyi pártvezetés, csak annyit válaszolt: „Az már csak fogatlan oroszlán”.

A lap létrehozását többen felkarolták, például Kaposi Endre, a tanítóképző főiskola tanára, aki a városi tanács közművelődési albizottságának az elnöke is volt, dr. Bárdos István kollegám a művelődési osztályról, a művelődési ház munkatársai, Nagyfalusi Tibor, a Babits-könyvtár igazgatója, Koditek Pál, a helyi utazási iroda vezetője... Hiszen minden, világra nyitott ember érezhette, hogy a közéletben új szelek fújdogálnak.

Szerkesztőségi háttérként kezdetben ott volt a művelődési osztály. Már csak az anyagiakat kellett előteremteni. Rávettem a művelődési ház vezetését, hogy az általuk kiadott műsorfüzet legyen az új „lap” magja. És felkerestem a város üzemeinek, kulturális intézményeinek illetékeseit, hogy ők is érezzék szívügyüknek egy városi lap megindítását, s kvázi „részvényesként” támogassák azt. E „részvények” értéke akkor 3000 és 5000 forint volt. És: nem volt olyan intézmény, amely ne támogatta volna ezt az ügyet.

Hamarosan munkatársak is jelentkeztek. Például Pálos Imre, aki kempingkerékpárjával mindenütt ott volt, ahol valami történt a városban. És a látottakról számos rövid és praktikus beszámolót írt, főként a sporteseményekről. (A lap beceneve egy idő után „Pálos és Vidéke” lett.) De említhetem Bánhidya Lászlót is, aki – mihelyt lehetséges volt – művészi fotóival emelte a lap színvonalát. Aztán kicsit később dr. Szállási Árpád is csatlakozott hozzánk, aki a péntek délutáni megbeszéléseken számos érdekes történettel szórakoztatott bennünket. Nagyon jó kis csapat voltunk. Nem véletlen, hogy a lap többek szerint nagyon intellektuális volt, csak a vájtfülűeknek szólt. Az egyik nyomdavezető ki is jelentette: nem támogat ilyen „művészújságot”. És a sok helytörténeti írás miatt is elmarasztaltak bennünket.

A nyomda is nagyon segítőkésznek bizonyult. (Érdekességként: az első lapszámok még ólombetűs szedéssel készültek, s ha egy szót átírtunk, akkor csipesszel kellett kiszedni az egyes betűket a madzaggal körbetekert szövegtestből.)

A jó kezdet ellenére még nagyon amatőr módon készült a lap. Például a postaköltségeket kiváltandó minden lapszám megjelenése után szerezttem egy autót, amelynek segítségével a „részvényesek” portáján leadtam az előfizetett lapszámokat – megfelelő példányban.

Némi izmosodás után Koditek Pál, a Gran Tours utazási iroda vezetője felismerte a helyzet tarthatatlan voltát, és átvette a lap anyagi és szervezési ügyeit.

1988 során pedig a városba érkezett Bencze Csaba, aki akkor Romániából. a diktatúra elől szökött át, és a megyei levéltárban kapott állást. Ő odaát profi újságíró volt, s tudását maximálisan megosztotta velünk.

Egy idő után már a Gran Tours utazási iroda hátsó, ablaktalan helyiségében szerkesztettük a lapot. A nyomdász Bella László, valamint Nagyfalusi Tibor, Pálos Imre és jómagam rendszerint ott töltöttük a kedd estéket, hogy a hétfőre megjelenhessék az a lap, amely a kezdeti havi műsorfüzetből fokozatosan vált hetilappá.

Időközben egy eufórikus hangulatú rendszer-váltás is lejátszódott az országban, s annak helyi történéseit is igyekeztünk nyomon követni. Példá-

ul az Esztergomi Kulturális Egyesület megalakulását „Új barázdát szánt az EKE?” címmel adtuk hírül. Ez a Solohovtól kölcsönzött szocreál cím sokaknak nagyon tetszett. Máskor az ilyen olyan pártok jól-rosszul megfogalmazott követeléseit-állításait kellett (volna) közölnünk. Az egyikben például azt olvastam. „Szent István országa fölött végre szakadoznak már a fekete vásznak...” (A közlést szerencsére sikerült elhárítanunk.)

Egy idő után még a pártbizottságra is meghívtak egy kerekasztal-beszélgetésre, hiszen már ott is úgy gondolták, hogy szükség lenne egy városi lapra. (Az általuk kiszemelt főszerkesztő is jelen volt.)

És az 1990-ben felállt, szabadon választott új önkormányzat is vállalt bennünket – elsősorban a képviselővé lett Nagyszőlősi Tibornak köszönhetően –, így már az anyagiak is nagyobb biztonsággal álltak rendelkezésre.

Igazán egy jelentős ellenségünk volt: a közöny. Hiába próbálkoztunk, csak néhány száz példányban tudtuk kiadni a lapot. Jómagam az ingyenessé tételre voksoltam, de szerkesztőtársaim rendre leszavaztak, mondván, csak annak van igazán értéke, amelyért fizetünk.

Végezetül csak azt mondhatom: nagyszerű emberekkel dolgozhattam együtt – egy különlegesen izgalmas, sorsfordító korban.

Veszprém, 2015. december 21.

A szerző 1986–91 és 1992–95 között volt az Esztergom és Vidéke 1986-tól 2007-ig kiadott új sorozatának főszerkesztője. A következő számunkban Bencze Csaba Attila, az EVID 2007-es megszűnése előtti utolsó főszerkesztője feljegyzéseiből közlünk részleteket.

Nyilasi Tibor pasztellképé

Héregi Eszter

Mondd el!

Hát most majd mondd el, kedvesem
Amit nem mondtál el még sohasem
Szívemmel hallgatom szavad
Bízd rám egészen magad!
Karom rengető bölcsődül legyen
Ölelj át, lehunyom szemem.

Csak hallgatásod hallom, kedvesem
Nehéz kő mozdul nehezen
Bánatok ülnek szemedben,
Bánatok laknak szívedben.

Égig érő fa

Vizet forrásból vettem
Napmelegbe törülköztem.
Táplálkoztam tiszta léggel
Alkonyatkor hús szelekkel elbeszéltem
Égig nőttem
Csillagokkal öltözködtem.

Tövemhez is fejszét vágtag,
Ágaim is nyesegették
Forrásomból vizet vettek
Tiszta legem megfertezték
Alkonyatkor rikoltoztak
S ím kiálltam
S ím megálltam.

Vizet forrásból vettem
Napmelegbe törülköztem
Anyaföldbe gyökereztem
Égig nőttem
Csillagokkal öltözködtem
Vaj' a SÁRKÁNY megbír vélem?

Csendélet

Húsos paprika, színe vér
Halomban véle sárga, zöld
A tányér széle kék
Bele lágy-ívű mandula került
Paradicsomok serkenő levén
Dongók, legyek lakmároznak
A fények billegve táncolnak, játszanak
Emitt meg kések, balta, ragyogó üvegek
Sorakoznak.